

KOOSTÖÖKOKKULEPE nr 1.1-7/2

Terviseamet (edaspidi TA), registrikood 70008799, asukoht Paldiski mnt 81, 10614 Tallinn, mida esindab põhimääruse alusel peadirektor Birgit Lao ning

Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi PTA), registrikood 77001458, asukoht Teaduse tn 2, Saku alevik, Saku vald, Harjumaa 75501, mida esindab põhimääruse alusel peadirektor Raimo Heinam,

TA ja PTA edaspidi ühiselt nimetatud pooled,

pidades silmas, et:

- 1) TA on Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis täidab seadustest tulenevalt pädeva asutuse rolli joogi-, suplus- ja mineraalvee terviseohutuse tagamisel, nakkushaiguste ennetamise, seire ja tõrje valdkonnas ning TA rahvatervise labor on nakkushaiguste tekitajate uurimise valdkonnas referentlabor;
- 2) PTA on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis täidab seadusest tulenevalt pädeva asutuse rolli toiduohutuse, loomatervise- ja heaolu ning taimekaitse valdkonnas;
- 3) pooltel on õigusaktidest tulenevalt jagatud vastutus loomalt inimesele ja vastupidi üle kanduvate nakkushaiguste, toidu ja joogiveega levivate nakkushaiguste ning mürgistuste ennetamise, seire ja tõrje osas.

1. Pooled lepivad kokku tegevuste koordineerimises, lähtuvalt neile õigusaktidega antud pädevusest, alljärgnevalt:

- 1.1. toidutekkeliste, sh joogiveega seotud, nakkushaiguste puhangute ennetamise, valmisoleku ja lahendamise kord ning poolte rollid on toodud kokkuleppe lisas 1;
- 1.2. inimestel diagnoositud zoonooside ning toidus ja loomadel laboratoorselt tuvastatud zoonoossete haigusetekitajate osas omavahelise teabevahetuse kord on kokkuleppe lisas 2;
- 1.3. zoonoossete haigusetekitajate täisgenoomse sekveneerimise tulemuste vahetamise kord on kokkuleppe lisas 3;
- 1.4. joogivee ja loodusliku mineraalvee ohutuse tagamisega seotud poolte tegevused ja rollid on kokkuleppe lisas 4.

Käesolevas kokkuleppes reguleerimata kriisilahendamisega seotud tegevused ja rollid on kirjeldatud poolte kooskõlastatud hädaolukorra lahendamise plaanides.

2. Pooled sõlmivad käesoleva koostöökokkuleppe tähtajatult ja täidavad seda hea usu ning koostöö põhimõttel.
3. Kokkulepet võib muuta poolte kirjaliku kokkuleppega. Kokkuleppe muudatused, sealhulgas täiendused ja parandused, vormistatakse kirjalikult ning jõustuvad allakirjutamise hetkest, kui pooled ei lepi kokku teisiti.

4. Kummalgi poolel on õigus käesolev lepe ühepoolset lõpetada, teatades sellest teisele poolele kirjalikult ette vähemalt 30 (kolmkümmend) kalendripäeva.
5. Käesolev koostöökokkulepe jõustub alates mõlema poole allkirjastamisest.

/allkirjastatud digitaalselt/

Birgit Lao
Terviseamet

/allkirjastatud digitaalselt/

Raimo Heinam
Põllumajandus- ja Toiduamet

Lisa 1. Koostöö korraldamine toidutekkeliste, sh joogiveega seotud nakkushaiguste puhangute ennetamisel, valmisolekul ja lahendamisel

1. Kontakt e-posti aadressid ja telefon on:
 - 1.1. TA: Varajase Teavitamise ja Reageerimise Süsteemi (edaspidi EWRS¹) valveametnik, kontakt 53440429 ja e-post: ewrs@terviseamet.ee
 - 1.2. PTA: vastav PTA piirkondlik esindus (kontakt: pohja@pta.agri.ee; louna@pta.agri.ee; ida@pta.agri.ee; laane@pta.agri.ee ja Toiduosakonna kontakt post: info.zoonoos@pta.agri.ee
2. Üldsätted
 - 2.1. Toidutekkeliste (sh joogivee) nakkushaiguspuhangute² või nende kahtluse sh rahvusvahelise puhangu³ uurimise eesmärk on toidu kaudu levivate haigustekitajate, nakkusallika, levikutee ja levikufaktori võimalikult varajane väljaselgitamine, nakkuse edasise leviku tõkestamine ja inimeste tervise kaitsmine.
 - 2.2. Puhangute uurimisel lähtuvad pooled seaduses sätestatud ülesannetest ja koostööleppes kirjeldatud koostöö korraldusest.
3. Poolte tegevused toidutekkelise (sh joogiveega) seotud puhangu/puhangu kahtluse korral
 - 3.1 Puhangu või puhangu kahtlusega seotud teate saamisel informeerivad pooled teineteist koheselt eeltoodud kontaktide kaudu.
 - 3.2 Puhangute uurimisel lähtuvad pooled eelnevalt kooskõlastatud puhangute uurimise juhenditest.
 - 3.3 Lähtudes kummagi poole pädevusest korraldavad pooled puhangu uurimise järgmiselt:
 - 3.3.1 TA viib läbi epidemioloogilised uuringud (selgitab välja inimeste haigestumise põhjused, nakkusallika, levikutee, levikufaktori, haigustekitaja ning ohustatud riskirühma), korraldab või teostab vajadusel kliinilisi ja joogivee laboratoorseid uuringuid ning juhendab tõrjemeetmete rakendamist inimestel;
 - 3.3.2 PTA teostab sündmuse uuringud, mille käigus viib läbi toidukäitlemisettevõtte (vajadusel söödakäitlemisettevõtte, loomakasvatushoone ja -rajatise) erakorralise inspekteerimise, selgitab välja toidukäitleja enesekontrolliplaani toimimise, teostab vajadusel loomade, toidu ja keskkonna laboratoorseid uuringuid ning viib läbi muid asjakohaseid toiminguid.
 - 3.4 Toidutekkelise (sh joogiveest põhjustatud) puhangu või puhangu kahtluse käigus peavad pooled pidama logiraamatut SITREP⁴-i keskkonnas:
 - 3.4.1 SITREP tuleb kronoloogiliselt (kuupäev, kellaaeg) kirja panna puhangu uurimisega seotud poolte teenistuja(te) tegevus(ed).
 - 3.4.2 Vastavalt vajadusele peetakse poolte vahel operatiivkoosolekuid või kaasatakse sündmuse lahendamise koordinatsiooni gruppi.
 - 3.5 Puhangute uurimisel vahetatakse poolte vahel laboratoorsete analüüside tulemusi (sh tundlikkuse ja sekveneerimise andmed).

¹ Early Warning Response System

² Toidutekkeliseks (sh joogivee) nakkushaiguse puhanguks nimetatakse kahe või enama, omavahel ühise toidutekkelise nakkusallika või ühislevikufaktoriga seotud nakkushaigusjuhu esinemist lühikeses ajavahemikus.

³ Rahvusvaheline puhang (international outbreak) on rohkem kui ühes riigis esinev ja omavahel epidemioloogiliselt seotud toidutekkelise nakkushaiguse puhang.

⁴ SITREP ing. k situation report on olukorratundlikkuse infosüsteem, mis on interaktiivne veebikeskkond sündmuse või kriisilukorra lahendamisel teabe töötlemiseks ja olukorrast ülevaate loomiseks ning teavituste ja ülesannete edastamiseks.

- 3.6 Puhangu kahtluse/esinemise korral teostavad pooled zoonoosete haigusetekiitajate sekveneerimist oma pädevuse piires. Sekveneerimise tulemused edastavad pooled teineteisele viivituseeta ning teostavad tulemuste võrdlemise.
- 3.7 Pooled suhtlevad iseseisvalt meediaga, kuid sõnumid või pressiteated kooskõlastatakse omavahel enne avalikustamist poolte kommunikatsiooni osakondade vahendusel.
- 3.8 Puhangu lõppemisel koostab PTA aruande ja edastab selle esimesel võimalusel TA-le.
- 3.9 TA koostab saadud teabe põhjal nakkushaiguse puhangu lõpparuande, mis koosneb alljärgnevas punktis 4 sätestatust ning mis:
 - 3.9.1 kooskõlastatakse PTA-ga;
 - 3.9.2 allkirjastatakse poolte poolt hiljemalt 30 päeva jooksul pärast viimast uurimistoimingut (nt inspekteerimist, proovi analüüsitulemuste laekumist, vm andmete saamist) ning allkirjastatud versioonid edastatakse mõlemale poolele.

4 Nakkushaiguse puhangu lõpparuanne

- 4.1 Toidutekkeliste nakkushaiguste puhangu lõpparuandes käsitletakse järgmisi epidemioloogilisi andmeid:
 - 4.1.1 Puhangu esinemise aeg. Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.2 Puhangu esinemise koht. Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.3 Haigestunute arv, vanus ja struktuur/tegevusalad (struktuur/tegevusala esitatakse selliselt, et isikut ei ole võimalik vanust teades identifitseerida). Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.4 Kindlaks tehtud haigusetekiitaja (laborikinnituse põhjal). Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.5 Haigestunutel esinenud kliinilised sümptomid. Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.6 Identifitseerimise võimaluseta isiku andmed, kes teatas/avastas puhangu. Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.7 Andmed uuringumaterjali kohta: kõikide proovide võtmise kuupäevad, proovivõtja nimi, proovi nimetus, proovi laborisse saatmise ja laborist uuringuvastuse saamise kuupäevad, uuringu teostanud labori nimetus. Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.8 Andmed läbiviidud küsitluste alusel saadud informatsiooni kohta. Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.9 Uuringu tulemuste analüüsimine ja kinnitamine statistiliste meetoditega. Vastutav asutus: TA.
 - 4.1.10 Kindlaks tehtud nakkusallikas. Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.11 Kindlaks tehtud levikutee. Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.12 Levikufaktori, mis kinnitati või mille osas jäi püsima kahtlus, iseloomustus (toiduaine, vesi jm, proovi võtmise kuupäev, küsitluste ja laboriuuringute tulemused). Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.13 Mittetuvastatud epidemioloogilise teguri korral teha märkus "Ei selgunud" ning anda põhjendus. Vastutav asutus: TA, PTA.
 - 4.1.14 Toiduseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise olukord puhanguga seotud asutuses viimase aasta jooksul ning puhangu uurimise ajal (sealhulgas: uute töötajate vastuvõtmine vastavalt NETS § 13 ja ToiduS § 28; korrapärase tervisekontrolli läbimine; toidukäitlejate hügieenikoolituse läbiviimise kuupäev; läbiviija; töötajate teadmise hinnang; enesekontrolli toimivus; varem tehtud ettekirjutuste täitmine; töökorralduse ja sanitaartechniliste tingimuste hinnang). Vastutav asutus: PTA.

- 4.1.15 Koostöö korraldamine puhangu ohjamiseks omavalitsuste ja muude asutustega. Vastutav asutus: TA, PTA.
- 4.1.16 Avalikkusele suunatud väliskommunikatsioon puhangu ajal. Vastutav asutus: TA, PTA.
- 4.1.17 Puhangu ohjamiseks rakendatud meetmed. Vastutav asutus: TA, PTA.

Lisa 2. Teabevahetus inimestel diagnoositud zoonooside ning toidus ja loomadel laboratoorselt tuvastatud zoonoossete haigustekitajate kohta

1. Teabevahetuse kontakt e-posti aadress on:
 - 1.1. TA: TA_zoonoos@terviseamet.ee
 - 1.2. PTA: info.zoonoos@pta.agri.ee
2. PTA tegevused zoonooside/zoonoosse haigustekitaja esinemise korral.
 - 2.1. PTA edastab kord nädalas, teisipäeviti TA-le eelneva nädala andmed toidust tuvastatud järgmiste zoonoossete haigustekitajate kohta:
 - *Salmonella* spp
 - STEC
 - *Campylobacter* spp
 - *Listeria monocytogenes*.
 - 2.2. Koondandmed tuvastatud *Trichinella* spp ja *Clostridium botulinum* kohta edastab PTA TA-le kord kvartalis, hiljemalt kvartalile järgneva kuu 20. kuupäevaks.
 - 2.3. PTA edastab kord nädalas, teisipäeviti TA-le eelneva nädala andmed loomadel diagnoositud järgmiste zoonooside kohta:
 - Lindude gripp peetavatel lindudel ja loomadel
 - Suu- ja sõrataud
 - Sigade/veiste katk
 - Leptospiroos
 - STEC
 - Marutaud
 - Salmonelloos
 - Trihhinelloos peetavatel loomadel
 - Brutselloos
 - Veiste spongiformne entsefalopaatia (TSE)
 - Veiste tuberkuloos, mida põhjustab *Mycobacterium tuberculosis* complex (sh *bovis*)
 - Krüptosporidioos
 - Listerioos peetavatel loomadel ja lindudel
 - Kampülobakterioos
 - Siberi katk
 - Tulareemia
 - Lääne-Niiluse palavik
 - Muud, uued ja taasilmunud suure levikupotentsiaaliga tekitajad ja haigused vastavalt epidemioloogilisele olukorrale
 - 2.4. Andmed edastatakse iga tuvastamise/diagnoosi kohta (välja arvatud kvartali andmed) masinloetavas formaadis (Excel) järgmises koosseisus:
 - 2.4.1. Andmete edastamise kuupäev
 - 2.4.2. Zoonoosi diagnoosi/zoonoosse haigustekitaja nimetus
 - 2.4.3. Zoonoosi diagnoosimise/zoonoosse haigustekitaja avastamise kuupäev
 - 2.4.4. Loomaliik või toidu nimetus
 - 2.4.5. Toidu päritoluriik

- 2.4.6. Zoonoosi/zoonoosete haigustekitaja avastamise koht (maakond, linn/vald, küla/alevik/linnaosa)
- 2.4.7. Lisainfo (tõrjemeetmed)
- 2.4.8. Veterinaararsti või veterinaarkliiniku kontaktandmed (olemasolu korral ja kui on asjakohane)

2.5. PTA edastab TA-le RASFF⁵ kaudu saabuvad ohuteated Eestis oleva toidu kohta punktis 1 toodud kontaktaadressile jooksvalt.

3. TA tegevused zoonoosi/zoonoosse haigustekitaja esinemise korral

3.1. TA edastab PTA-le info järgmiste inimestel diagnoositud zoonooside kohta:

- Salmonelloos
- Listerioos
- Brutselloos
- Tuberkuloos, mida põhjustab *Mycobacterium bovis*
- Siberi katk
- Kampülobakterenteriit
- Marutõbi
- Enterohemorraagilise *E. coli* nakkus
- Linnugripp
- Ehhinokokoos
- Krüptosporidioos
- Leptospiroos
- Trihhinelloos
- Tulareemia.

3.2 TA edastab kord nädalas, teisipäeviti PTA-le eelneval nädalal registreeritud zoonooside üldarvu, nakkushaiguse nimetuse ning registreeritud haigusjuhtude arvu täpsusega.

3.3. TA edastab viivitamatult PTA-le andmed punktis 3.1. toodud registreeritud zoonooside kohta, kui haigestunu on loomapidaja või toidukäitleja.

3.4. Teatistes kajastatakse järgmised andmed:

- 3.4.1. Registreerimise maakond
- 3.4.2. Diagnoosi nimetus
- 3.4.3. Diagnoosimise kuupäev
- 3.4.4. Amet, kui see ei võimalda isikut identifitseerida (võimaluse korral)
- 3.4.5. Töökoht, kui see ei võimalda isikut identifitseerida ja töökoha aadress (võimaluse korral).

⁵ Kiirhojatussüsteem, ingl. *Rapid Alert System Food and Feed*

Lisa 3. Zoonoosete haigusetekitajate täisgenoomse sekveneerimise tulemuste vahetamise kord

1. Kontakt e-posti aadress on:
TA: TA_zoonoos@terviseamet.ee
PTA: info.zoonoos@pta.agri.ee
2. Zoonoosete haigusetekitajate täisgenoomse sekveneerimise tulemuste (edaspidi sekveneerimine) vahetamise eesmärk on toidutekkeliste haiguspuhangute tuvastamine ja uurimine ning puhangute/üksikjuhtude korral levikufaktorite kindlaks tegemine.
3. Toidust, loomadelt, söödast ja neid ümbritsevast keskkonnast võetud zoonoosete haigusetekitajate täisgenoomsete sekveneerimisuuringute eest vastutab PTA.
4. Inimestelt isoleeritud zoonoosete haigusetekitajate sekveneerimise eest vastutab TA.
5. TA edastab inimestelt isoleeritud *Listeria monocytogenes* sekveneerimise tulemused isikustamata kujul (sisaldab järgimised andmed: vanus, sugu, materjali võtmise kuupäeva, tekitaja/tekitaja alamliik, tekitaja sekveneerimis tüüp, labori analüüsi kood) PTAl võrdluseks koheselt pärast tulemuste saamist.
6. Sekveneerimise tulemuste võrdlemist korraldab PTA ja võrdlemistulemused edastatakse TAl viivitusega.
7. Rahvusvahelise, Eesti-sisese või muus riigis puhangu kahtluse ning vastava informatsiooni saamise korral edastab asjakohase zoonoosse haigusetekitaja info, sh sekveneerimisandmed, saanud asutus teisele koostöökokkuleppe poolele e-posti teel viivitusega.
8. Vastav osapool vaatab olemasolevad andmed üle ning vajadusel korraldab zoonoosete haigusetekitajate sekveneerimist ning võrdleb sekveneerimise tulemusi puhangu referentstüvega. Peale sekveneerimise tulemuste võrdlemist informeerib vastav asutus teist koostöökokkuleppe poolt viivitusega.
9. Rahvusvahelise või muu puhangu referentstüvi ja Eestis toidust/keskkonnast tuvastatud tüvede klasterdumise puhul tulemuste tõlgendamine ja avaldamine toimub TA ja PTA koostöös ning kaasatakse mõlema poole laborid.

Lisa 4. Joogivee ja loodusliku mineraalvee ohutuse tagamisega seotud koostöö korraldamine

1. Kontakt e-posti aadressid on:
 - 1.1. TA: vesi@terviseamet.ee
 - 1.2. PTA: Kiirhoiatussüsteemi (RASFF) koordineerimise valdkonnas (rasff@pta.agri.ee)
2. Poolte tegevused, mis on seotud joogivee ja loodusliku mineraalvee terviseohutuse tagamisega:
 - 2.1. TA edastab PTA-le järgneva teabe:
 - 2.1.1. riikliku seire ja järelevalve tulemused, kui TA-l tekib kahtlus, et joogivee kvaliteet võib mõjutada tarbimisvalmis toiduainete ohutust;
 - 2.1.2. riikliku seire ja järelevalve käigus avastatud loodusliku mineraalvee ja allikavee kontrolli nõuetele mittevastavad tulemused;
 - 2.1.3. loodusliku mineraalvee tunnustamise ja tunnustamisotsuse kehtetuks tunnistamise otsused;
 - 2.1.4. Turult leitavate ohtlike allikavee ja loodusliku mineraalvee toodete kohta info.
 - 2.2. PTA edastab TA-le järgneva teabe:
 - 2.2.1. Loodusliku mineraalvee ja allikavee tootmisel tuvastatud nõuetele mittevastava kontrolli tulemused esimesel võimalusel.
 - 2.2.2. RASFF kaudu saabuval ohustatud Eestis müügil oleva allika ja loodusliku mineraalvee kohta.